

Finančno in poslovno prestrukturiranje

skupine Talum str. 4

Čestitke inovatorju Dejanu Lorberju str. 6

Poletno dogajanje v livarni str. 7

Tehnolog ne spada v pisarno str. 11

Projekt EXAL str. 12

16. Talumov dan za zdravje str. 16

Projekt lahkotni svet in alubukvarnica str. 20

Mogotec je padel str. 22

Iz vsebine

4

7

8

9

10

11

12

18

19

21

22

24

4 Finančno in poslovno prestrukturiranje skupine Talum

5 Potrdili vse predlagane sklepe

Kako žive so naše vrednote?

6 Čestitke inovatorju Dejanu Lorberju

Inovativnost se začne pri direktorju

7 Poletno dogajanje v livarni

8 Energetski vidik podjetja

9 Aluminij in zlitine v stiku s hrano

Slovenski kemijski dnevi

10 Požarno varovanje

Ekskurzije

11 Tehnolog ne spada v pisarno

12 Projekt EXAL

15 Talum končal več milijonov vreden posel v Argentini

16 16. Talumov dan za zdravje

18 Od A do Ž o krvi

S harmoniko in klarinetom na Triglav

19 Potepanje po Goričkem

20 Projekt lahkotni svet in alubukvarnica

Tekmovanje v ribolovu za Memorial Jožeta Pavlinka

21 Fotografije meseca

22 Mogotec je padel

24 Fotoreportaža

26 Balada o trobenti in oblaku

27 Križanka

Naslovnica: Padec dotrajanega dimnika, foto: Stojan Kerbler

Časopis družbe Talum. Naslov uredništva: Talum, d. d., Tovarniška cesta 10, 2325 Kidričevo, telefon: 02 79 95 108, telefaks: 02 79 95 103, e-pošta: aleksandra.jelusic@talum.si.

Izhaja mesečno v nakladi 2300 izvodov.

Uredniški odbor: Aleksandra Jelušič, glavna urednica, Danica Hrnčič in Lilijana Ditrih, članici, ter Darko Ferlinc in Srdan Mohorič, člana.

Jezirovni pregled: Darja Gabrovšek Homšak, oblikovanje: Darko Ferlinc, avtor naslovnice: arhiv Taluma.

Prelom in priprava za tisk: Grafični studio OK, Maribor, tisk: Bezjak tisk, Maribor.

Kreativnost – »Upam si« razmišljati drugače

ALEKSANDRA JELUŠIČ
GLAVNA UREDNICA

Pred nedavnim mi je v roke prišla knjiga, katere avtor na svojstven način razmišlja o kreativnosti in odpira nove možnosti za razumevanje procesa kreiranja idej. Zapisal je, da so vsi zahtevni problemi rešljivi zaradi enega samega splošnega načela, ki nas uči misliti drugače: »Kršite pravila!« Če kakšnega pravila ne moremo rešiti, je to verjetno zato, ker smo obtičali v kolesnicah pravil in v globoko vsajenih vzorcih mišljenja, ki jih zaznamujemo z resnico. Pravila sicer niso nujno nekaj slabega. Včasih pa tudi, saj ovirajo inovativno mišljenje in s tem prikrijejo številne boljše rešitve, ki so zunaj okvirjev prevladujočega mišljenja.

Mesec september je v podjetju Talum v znamenju dobrih idej. Na 3. Dnevu inovativnosti smo nagradili naše najboljše inovatorje, druge pa spodbudili k iskanju novih rešitev in idej, ki bodo morda nekoč prerasle v kaj več. Slovenci po statističnih podatkih ne spadamo med najbolj inovativne, saj se Slovenija po inovativnosti uvršča šele na 42. mesto. V zadnjih letih se v Talumu pospešeno ukvarjamo s spodbujanjem inovativnosti pri zaposlenih. Ta-

ko za vodstvo kot tudi za zaposlene je inovativnost kot način razmišljanja velik miselni preskok, saj tega enostavno nismo bili vajeni. Miselni preskoki pa niso nekaj, kar se da spremeniti čez noč, spremembe so dolgotrajni procesi, saj mora postati inovativnost del naše kulture.

Najbolje je, da se vzgoja v smeri inovativnosti začne že v vrtcu, nadaljuje v šoli in se nikoli ne konča. Prav zaradi tega ob našem jubileju, ki ga praznujemo novembra, ne bomo na veliko praznovali, temveč smo se zadeve lotili malce drugače. Tisto, kar smo želeli podariti, bomo vložili v mlade, ki smo jih povabili k projektu »Lahkotni svet«, v katerem bo dovoljeno kršiti ustvarjalna pravila. Mladi bodo namreč z našo pomočjo in s podporo vrtcev in šol vse leto ustvarjali, rdeča nit njihovega ustvarjanja pa bo aluminij. Verjamemo, da je to dobra naložba v našo prihodnost, kajti Talum ni le srebrna kovina, ki priteče iz peči – za proizvodnim procesom stojijo ljudje, ki s svojim pogumom in ustvarjalnostjo iščejo nove rešitve na naši skupni poti v prihodnost. ▣

»Najbolje je, da se vzgoja v smeri inovativnosti začne že v vrtcu, nadaljuje v šoli in se nikoli ne konča.«

Finančno in poslovno prestrukturiranje skupine Talum

DANIEL LAČEN
FOTO: SRDAN MOHORIC

Daniel Lačen, član Uprave

Banka Slovenije je pred kratkim objavila dokument »Pogled na strateške izzive ekonomske politike v Sloveniji«. V njem je poudarila prednostne naloge za ponovno oživitev gospodarstva v Republiki Sloveniji, ki so:

- učinkovita zakonodaja in pravosodni sistem,
- razdolžitev ter finančno in poslovno prestrukturiranje podjetij,
- sanacija in konsolidacija bančnega sistema,
- sanacija in okrepitev dolgoročne vzdržnosti javnih financ.

V Talumu smo se že pred objavo tega dokumenta zavedali, da je finančno prestrukturiranje pogoj za poslovno prestrukturiranje in da poslovno prestrukturiranje, ki temelji na povečevanju dodane vrednosti in z njo povezani investicijski dejavnosti, ni izvedljivo brez ustreznih virov financiranja. Prav zato smo se v Talumu v začetku letošnjega leta lotili obsežnega projekta prestrukturiranja finančnih obveznosti in ga v avgustu tudi uspešno zaključili. Posebej bi želel izpostaviti dve najpomembnejši izpeljani aktivnosti.

- Na osnovi sklepa skupščine delničarjev Taluma, d. d., ki je bila avgustu letos, bo izvedena dokapitalizacija. Ta se bo izvedla s konverzijo dolgoročnega posojila od unovčenega poročstva, ki ga je izdal Eles, d. o. o., Talumovim dobaviteljem električne energije, v kapital družbe Talum, d. d. S tem se bodo dodatno okrepile likvidnost, solventnost in kapitalska ustreznost družbe Talum, d. d.

- Prestrukturirali smo naše kreditne obveznosti, pri čemer smo si v izhodišču zastavili naslednje cilje:

- znižanje stroškov obresti in bančnih provizij,
- delna konverzija kratkoročnih kreditov v dolgoročne,
- povečanje obstoječega kreditnega in garancijskega poslovanja,
- pridobitev dolgoročnih finančnih virov za financiranje investicij, predvsem na področju proizvodov višje dodane vrednosti.

Avgustu smo uspešno zaključili pogajanja z vsemi bankami, saj smo dosegli vse zastavljene cilje. Trenutno poteka le še presoja naših investicijskih projektov na področju rondelic in ulitkov, kar počnejo strokovne službe na bankah.

Ob uspešno izvedenih aktivnostih pri prestrukturiranju naših finančnih obveznosti predstavlja jo pomemben segment za ohranjanje likvidnosti tudi izvedeni notranji ukrepi. Za investicijsko vzdrževanje, dokončanje že začelih investicijskih projektov in začetek uresničevanja tistih projektov, katerih realizacija bo hitro vplivala na povečanje obsega proizvodnje ter povečanje prihodkov, smo del sredstev našli v lastnih virih. Zagotovljeni lastni finančni viri so posledica:

- izvedenih ukrepov pri zagotavljanju stroškovne učinkovitosti; na osnovi realizacije za obdobje od januarja do junija 2014 ugotavljamo, da smo se v tem obdobju približali ciljnim vrednostim za znižanje stroškov, ki smo jih postavili v Planu družbe Talum za leto 2014;
- obvladovanja obratnih sredstev (zalag, terjatev); ugotavljamo, da vzdržujemo raven v skladu s ciljnim vrednostmi iz Plana družbe Talum za 2014.

Ne glede na vse izvedene aktivnosti na omenjenih dveh področjih pa glede na opravljene finančne analize še vedno evidentiramo področja, na katerih ne ravnamo racionalno, težkim poslovnim razmeram primerno in imamo tako še možnosti za znižanje stroškov. Na teh področjih bomo izvedli dodatni nadzor za dosledno izvajanje zastavljenih aktivnosti pri stroškovni optimizaciji tako v letošnjem kot tudi naslednjem letu. Le tako si bomo ustvarili pogoje za financiranje razvoja in z njim povezanih investicij.

Ob izvedenih aktivnostih pri sodelovanju s poslovnimi bankami je tako sedaj na nas samih, da izpeljemo tudi poslovno prestrukturiranje in sledimo ciljem, zapisanim v strategiji skupine Talum. □

DELNIČARJI

Potrdili vse predlagane sklepe

UPRAVA

Dne 28. avgusta 2014 je potekalo zasedanje skupščine družbe Talum Tovarna aluminija, d. d. Kot

vsako leto so se delničarji družbe tudi na letošnjem zasedanju seznanili z računovodskimi izkazi

za preteklo poslovno leto, tj. z Letnim in Konsolidiranim letnim poročilom družbe za leto 2013. V nadaljevanju so podelili razrešnico upravi in nadzornemu svetu družbe ter s tem potrdili delo obeh organov družbe v preteklem poslovnem letu. Za revizorja računovodskih izkazov za tekoče leto je bila izbrana revizijska družba Constantia plus, d. o. o., iz Ljubljane.

Delničarji so letos ponovno odločali o povišanju osnovnega kapi-

tala družbe. Na novo izdane delnice bodo vplačane s stvarnim vložkom delničarja Eles, d. o. o., in z denarnimi vložki, ki jih imajo pravico vplačati preostali delničarji družbe sorazmerno s svojimi dosedanjimi deleži. Predmet stvarnega vložka je konverzija terjatev delničarja Eles, d. o. o., v lastniški delež družbe. Po povišanju, če bodo svojo pravico do vplačila novih delnic uveljavili vsi delničarji, bo osnovni kapital družbe znašal 21.019.397,91 evra. □

VREDNOTE

Kako žive so naše vrednote?

Še dva meseca in minilo bo dve leti, kar smo si Strategiji razvoja skupine Talum zapisali vrednote. Mogoče je sedaj čas, da se vprašamo, koliko jih poznamo, jih razumemo, smo jih sprejeli za svoje in v skladu z njimi tudi delujemo.

LILIJANA DITRIH

Slogan, ki ponazarja naše vrednote in se glasi **Skupaj zmoremo skoraj vse**, je med zaposlenimi prepoznaven in zelo dobro sprejet. Nekateri celo dokaj samozavestno in mogoče malce nekritično menijo, da **Skupaj zmoremo vse!** Res je, veliko zmoremo, kar iz dneva v dan dokazujemo z delom, rezultati in cilji, ki jih dosežemo. Kako pa uresničujemo vrednote pri vsakdanjem delu?

Kot temelj vseh naših vrednot smo si zapisali **spoštovanje in zaupanje**. Odnos med neposrednimi sodelavci je v veliki meri prežet z medsebojnim spoštovanjem. Včasih nam nekoliko »spodrsne« na relaciji med mlajšimi in starejšimi sodelavci, pa še tukaj gre bolj za prenapetost, vihravost, kot pa za resnično pomanjkanje spoštovanja. Ob povečanih zahtevah dela se v posameznih okoljih pojavijo napetosti, ki občasno pripeljejo do povišanih tonov in nespozornosti pri vodilnih, a tudi to se v večini primerov reši. Za uspeh je poleg spoštovanja in vsega drugega pomembno tudi medseboj-

no zaupanje, kajti brez njega ne gre. Sodelavci si v veliki večini med seboj zaupamo, nekoliko bolj kritični pa smo do vodilnih in vodstvenih kadrov, kar ni nič narobe.

Kot naslednji vrednoti smo si zapisali **odprtost in sodelovanje**. Toliko, kot se kot skupina in posamezne družbe zadnji dve leti odpiramo navzven, se nismo v vsej svoji zgodovini. Tudi za različne vrste sodelovanja smo veliko bolj odprti in pripravljeni, kar ne nazadnje dokazuje tudi tovarna v Argentini, pa sodelovanje z novimi partnerji, z inštituti, šolami, ožjo in širšo okolico; tudi naša družbena odgovornost in trajnostni razvoj sta del tega.

Znanje in odličnost sta naši naslednji vrednoti. Znanju smo v Talumu vedno posvečali veliko pozornosti, pa naj je bilo to še v časih TGA-ja in njegove »brezove univerze«, »šumske Sorbone«, v kateri so naši sodelavci dokončevali osnovno šolo, delali tečajje za PKV, Kv ..., do danes, ko ima kar nekaj naših sodelavcev magiste-

rije in doktorate znanosti, ko sodelujemo z vrhunskimi ustanovami, nudimo kadrovske štipendije, delovno prakso, počitniško delo, mentorstvo pri pripravi diplomskih nalog in zaposluje nove sodelavce, kar je v teh časih še kako pomembno. Odprtosti, sodelovanju, znanju pa sledi **odličnost** naših storitev in izdelkov. Vsega tega ne bi bilo, če pri svojem delu ne bi bili **skrbni in odgovorni**, kar sta naši naslednji vrednoti. Da skrbno ravnamo s surovinami, energijo in napravami, skrbimo za okolje, zdravje in varnost zaposlenih, ni treba posebej poudarjati, saj številke in rezultati govorijo sami zase. Posamezniki se mogoče še ne zavedajo dovolj, da so v prvi vrsti oni **sami odgovorni** tako za svoj profesionalni kot osebni razvoj, za uspešnost pri delu, ustvarjalnost, inovativnost, skupina Talum pa predstavlja okolje, v katerem lahko uresničijo svoje potenciale.

Seveda pa uspehe ustvarjamo zaposleni, ki smo pri delu **vztrajni**, po potrebi tudi zelo trmasti in

predvsem **zavzeti**. Na področju zavzetosti smo v zadnjih dveh letih naredili velike korake naprej, saj se zaposleni zavedamo, da ni dovolj, da naredimo, kar se od nas pričakuje, zahteva, ampak je pomembno, da pri svojem delu čutimo pripadnost, da smo motivirani, ustvarjalni, kreativni in seveda inovativni. Inovativnosti nismo posebej zapisali kot vrednoto, predstavlja pa naš način delovanja in razmišljanja.

Med vrednote smo uvrstili tudi **ustvarjalnost in podjetnost**. Na teh področjih nam še ne uspeva tako, kot bi si želeli. Težko je kar naenkrat skočiti z ustaljenih tirnic, spremeniti način razmišljanja in delovanja, a tudi tu se že kažejo prvi uspehi. Le entuziazma in volje nam ne sme zmanjkati.

Torej »Kako žive so naše vrednote? Samo toliko, kolikor dejansko živimo po njih. Pri tem so še kako pomembni vzgledi, ki jih dajemo drug drugemu. Verjamem, da »Skupaj zmoremo (skoraj) vse!« □

Vrednote Skupine Talum

Čestitke inovatorju Dejanu Lorberju

Gospodarska zbornica Slovenije je v okviru Dneva inovativnosti, ki je potekal 17. septembra 2014 na Brdu pri Kranju, podelila 12. nacionalna priznanja za najboljše inovacije: sedem zlatih, 28 srebrnih in osem bronastih. Med bronastimi nagrajenci je bilo podjetje RC SIMIT, d. o. o., Kidričevo za inovacijo Odstranjevanje peščenih jeder iz ulitkov inovatorja Dejana Lorberja.

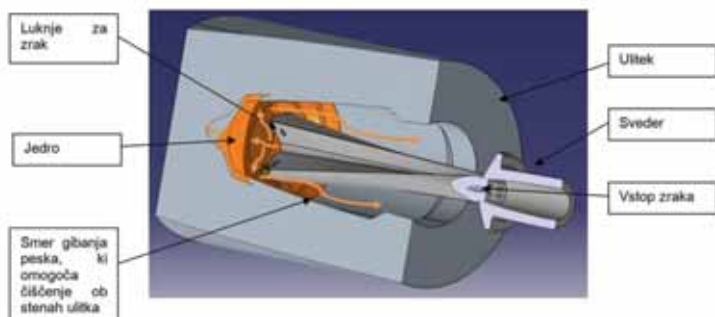
DEJAN LORBER
VIR: SIOL.NET

Letos so pri ocenjevanju opazili, da so bile prijavljene inovacije večinoma plod sodelovanja več podjetij in raziskovalnih organizacij. Prav sodelovanje in izmenjava znanja pa sta ključna za uspešne projekte. Za zlata, srebrna in bronasta priznanja se je letos potegovalo 43 najboljših inovacij iz 13 regij, tretje leto zapored pa so podelili tudi priznanje za najboljšo inovacijo po izboru javnosti. To je postalo nalivno pero iz prevodnega ABS-polimera podjetja Vivapen iz Celja. Po inovacijah je Slovenija 42. država sveta.

Predstavitev ideje inovatorja Dejana Lorberja: Vrtanje peščenih jeder

Vrtanje peščenega jedra iz ulitka se izvaja z namenskim svedrom, ki je prilagojen obliki jedra in ulitka. Sveder je votel. V njem je zrak pod pritiskom, ki izteka direktno na rezalni rob svedra. Pozicija, velikost in število lukenj za zrak so odvisni od geometrije jedra. Sveder jedro drobi, zrak pa odnaša pesek ven iz ulitka. Med potjo pesek udarja v preostanek jedra in ga odstrani ter očisti površino.

Več na:
www.facebook.com/GZSsi

Odstranjevanje peščenega jedra iz ulitka

Inovativnost se začne pri direktorju

V Talumu so v treh letih naredili resno spremembo v poslovanju in iz dobavitelja surovine (aluminija) so postali tudi resen igralec na trgu končnih izdelkov iz aluminija. Od več kot 300 milijonov evrov letnega prihodka približno 30 odstotkov že dosežejo z gotovimi izdelki. Ob poznavanju tega, kakšen način razmišljanja in dela velja v takšni industriji, je to izjemen dosežek.

POVZETO PO: DELO CVETKO PAVLIN
22. 9. 2014, STR. 28
FOTO: SRDAN MOHORIC

Predsednik uprave Taluma Marko Drobnič pojasnjuje, kako jim je to uspelo: »Po moji oceni in glede na izkušnje, ki jih imam iz zadnjih treh let, ko smo si kot glavno rdečo nit strateških smernic določili inovativnost na vseh ravneh delovanja v skupini Talum, je ključno, da postane inovativnost način razmišljanja. Ne pomagajo nobeni sistemi in orodja ter spremembe v načinu organiziranja, če ustvarjalnost, podjetnost in inovativnost niso ključne vrednote in kultura podjetja. Šele takrat, ko zaposleni prepoznajo in živijo ustvarjalnost in inovativnost v vseh fazah svojega delovanja in to postane sestavni del vseh faz poslovnega procesa, lahko s tem izboljšujemo ali utrjujemo svoj konkurenčni položaj. To vključnost zaposlenih v skupini Talum dosegamo z načinom vodenja, odprtim sodelovanjem z vsemi deležniki podjetja, omogočanjem profesionalnega osebnega razvoja sodelavcev, s pripravljenostjo in naklonjenostjo do učenja, z učinkovitim posredovanjem informacij vsem udeležencem v procesih inoviranja.« Ob tem skrbijo za jasno definirane cilje in kazalnike, s katerimi spremljajo množično inoviranje zaposlenih, ki ga predstavljajo nenehne izboljšave procesov. Skrbijo za profesionalno inovativno dejav-

Marko Drobnič, predsednik Uprave Taluma

nost, ki je področje razvoja novih proizvodov in storitev, ter ne nazadnje tudi za podjetniške ideje, ki jih posredujejo zaposleni, partnerji, študentje, dijaki. Vse aktivnosti v povezavi z inovativnostjo promovirajo in posredujejo ciljnim skupinam prek različnih kanalov komuniciranja. Na tradicionalnem Dnevu inovativnosti predstavijo dosežke ter izpostavijo posameznike in skupine, ki v tekočem letu na tem področju še posebno izstopajo. Pri inovativnosti kot načinu razmišljanja in delovanja v skupini Talum ne poznajo omejitev, zato vse aktivnosti izvajajo pod geslom »Upam si!«.

Poletno dogajanje v livarni

Kot vsako poletje je tudi letošnje v livarni še nekoliko bolj zaznamovano z aktivnostmi, ki omogočajo oziroma podpirajo proizvodnjo. Zelo pomembno je namreč, da so naprave in tehnološke zahteve pod nadzorom in omogočajo nemoteno proizvodnjo. Prav zato je poletje običajen termin za obsežnejše vzdrževanje in obnovo posameznih naprav, in to kljub vzporedni proizvodnji na drugih napravah.

AVTOR: BOŠTJAN SAGADIN
FOTO: BRANKO VOGRINEC

Glede na običajno »življenjsko« dobo posamezne naprave oziroma sklopa in seveda ocene iztrošenosti smo planirali obnovo obzidav na dvokomornih pečeh. Prioriteta je vsekakor obnoviti dele naprav, ki so toplotno obremenjeni in jih je možno obnoviti ali zamenjati samo takrat, ko se naprava oziroma peč ohladi. Tako smo pred časom na eni peči zamenjali prag ter strop talilne komore, na drugi pa čez poletje zamenjali dno in delno tudi posamezne dele sten. Seveda se to sliši zelo preprosto, vendar je daleč od tega. To delo smo opravili s skupino gradbenega vzdrževanja, v

kateri so se vsi vključeni sodelavci izkazali z znanjem, še posebej pa z marljivostjo in pristopom k delu. Pozabili nismo niti na druga področja vzdrževanja. Opravljenih je bilo veliko del, kot so: obnova ventilatorjev, vrat peči, lovilnih nap, večine gibljivih delov, nadzorne opreme in še kaj bi lahko zapisali.

Tudi drugi sklopi naprav, kot sta litje in homogeniziranje drogov, so bili v tem času prepuščeni skrbi in rokam naših vzdrževalcev. Delno smo obnovili grelnike na livni peči, drsnike na livnem stroju ter pregledali in po potrebi obnovili vse gibljive sklope na posameznih napravah. Na homogenizacijski peči smo zamenjali sedla in dotrajane sklope naprav. Vse potrebne aktivnosti, vezane na litje drogov, smo izvedli v pičlih desetih dneh.

Čez poletje niso potekale samo vzdrževalne aktivnosti, ampak nadgrajujemo tudi sistem odvleka dimnih plinov iz dvokomornih talinih peči. Kot posledica povečanega pretapljanja odpadnega aluminija – mislim predvsem takšnega, ki ima večji delež primesi barv, lakov, olj, plastike in podobnega – se pojavlja tudi povečana količina dimnih plinov. Te pline je treba na primeren način zajeti in obdelati, preden jih lahko izpustimo v okolje. Zaradi

tega poteka projekt dodatnega zajemanja, odvleka in obdelave dimnih plinov na dvokomornih pečeh.

Za dvokomorno peč v Gnetnih zlitinah dograjujemo dodaten odvlek na čistilno napravo; ta naloga je naša prioriteta. Pri tej napravi se dodaja aditiv kot sredstvo za zajem določenih snovi iz dimnih plinov.

Za dvokomorno peč v Livarskih zlitinah prav tako dograjujemo dodaten odvlek iz nape peči. Glede na tehnološko zasnovano odvleka dimnih plinov pri zalaganju peči obnavljamo tudi obstoječo napo. Hkrati dograjujemo še dodatno lovilno napo, ki bo zajemala dimne pline v času polnjenja in transporta šaržirnih posod, torej takrat, ko napa ni nad vrati peči. Vsi omenjeni odvleki so povezani s čistilnimi napravami, v katerih se zajeti dimni plini pred izpustom v okolje primerno obdelajo.

Kar veliko sodelavcev je sodelovalo pri vseh naštetih aktivnostih, ob naših domačih še sodelavci iz družbe Talum Servis in inženiring, pa tudi nekaj zunanjih izvajalcev. Prav vsi so pokazali veliko mero sodelovanja, trdega dela ter prilaganja vsakodnevnih situaciji.

Vsekakor je bilo poletje v livarni vroče, čeprav je bilo sicer muhasta. ▣

Skupina za remont peči

Energetski vidik podjetja

Standard ISO 50001

Mednarodni standard ISO 50001 Sistem upravljanja z energijo temelji na znani metodologiji PCDA: planiraj – izvedi – preveri – ukrepaj. V fazi priprav na planiranje aktivnosti za doseganje postavljenih ciljev smo doslej že predstavili pomen izvedbe temeljitega pregleda in analize obstoječega stanja na področju energije v organizaciji – energetski pregled. Naslednji pomemben korak je prepoznavanje energetskih vidikov v vseh procesih v podjetju in ocenjevanje njihovega tveganja, kar je osnova za definiranje okvirnih in izvedbenih ciljev ter programa upravljanja energije.

MAG. BOŠTJAN KOROŠEC
FOTO: SRDAN MOHORIC

Energetski vidik je element oziroma aktivnost v proizvodnih in/ali storitvenih procesih podjetja, pri katerih se porabljajo energenti, posledično pa nastajajo vplivi na okolje. Pomemben energetski vidik je tisti vidik, ki ima ali lahko ima pomemben vpliv na izboljšanje energetske učinkovitosti procesov.

Ker je raba energije direktno in indirektno povezana z vplivi na okolje, ki jih obvladujemo v sklopu standarda ISO 14001 Sistem ravnanja z okoljem, je primerljiva tudi metodologija prepoznavanja in ocenjevanja tveganja energetskih vidikov, ki zajema naslednje podatke:

- *oznaka vidika* je sestavljena iz lokacije in operacije, pri kateri

- nastane, ter oznake energenta;
- *ime delovne operacije* je kratek opis delovnega postopka, npr. »obnova elektrolizne celice«;
- *vrsta in oblika energenta*, npr. zemeljski plin – plinasta;
- *lastnost vidika* ima lahko dejansko ali potencialno pojavljanje, npr. poraba električne energije za ventilatorje čistilne naprave (dejanska) ali razsvetljava skladišča, ko v njem ni zaposlenih (potencialna);
- *verjetnost pojavljanja* vidika je lahko občasna ali celo neprekinjena; če je pogostost pojavljanja vidika velika, narašča tudi njegov vpliv na racionalnost rabe energije, npr. odprt dovod pare do objekta, ki se ne uporablja več;
- *verjetnost odkritja*: če je težko odkriti nesmotno porabo energenta, je tak vidik ocenjen z visoko oceno, npr. puščanje podzemnega plinovoda na spojnem mestu;
- *resnost posledic* vidika oziroma njegov vpliv na racionalnost in ekonomičnost rabe energije;
- *pomembnost vidika* je določena na osnovi ocene verjetnosti pojavljanja in odkritja ter resnosti posledic, vrednosti pa se gibljejo med 4 in 100; vidiki z vrednostjo nad 61 so obravnavani kot zelo pomembni, njihovo reševanje pa je treba vključiti

v program upravljanja energije; z izvedbo aktivnosti iz programa je doseženo izboljšanje učinkovitosti rabe energije, vidiku pa se nato pomembnost zniža;

- *zakonodaja in skladnost* vidika z zakonskimi zahtevami, ki opredeljuje postopke v zvezi z rabo energije, npr. količina načrpane podtalnice je zakonsko regulirana, nenadzorovano puščanje komprimiranega zraka pa ne.

Proces prepoznavanja energetskih vidikov in ocenjevanja tveganja njihovega pojavljanja je nenehen proces, katerega cilj je prepoznavanje, optimiranje in/ali odpravljanje tistih vidikov ter aktivnosti, pri katerih prihaja do nepotrebne in neracionalne porabe energentov in s tem povezanih stroškov.

Glede na to, da zaposleni pri vseh svojih aktivnostih porabljamo energente, **imamo vsi možnosti in priložnosti za vplivanje na smotno in racionalno rabo energije** ter prek tega na energetske učinkovitost celotnega podjetja – ne pozabimo, da nas energija letno stane okrog 80 milijonov evrov! Naslednji korak v sistemu upravljanja energije je definiranje in spremljanje kazalnikov energetske učinkovitosti procesov, o čemer bomo govorili v prihodnjih številkah Aluminija. □

Razdelilna postaja

Aluminij in hrana

Aluminij in zlitine v stiku s hrano

DR. MARKO HOMŠAK
FOTO: SPLET

Ministrstvo za zdravje skupaj z Nacionalnim inštitutom za javno zdravje (NIJZ) in Evropskim direktoratom za kakovost zdravil pri Evropskem svetu (European Directorate for the Quality of Medicines and Health Care, Council of Europe, Strasbourg) organizira konferenco z naslovom »Kovine in zlitine v stiku s hrano/Metals and alloys in contact with food«, ki bo potekala v Ljubljani 6. in 7. novembra. Namen konference je boljše razumevanje evropske zakonodaje in priporočil, ki zadevajo pakiranje hrane, in izmenjava najboljših praks, povezanih z varno hrano na trgu, ter testnih metod za dosego skladnosti. Na konferenci bodo sodelovali tudi predstavniki Evropskega aluminijanskega združenja (EAA), saj bodo aluminij in

njegove zlitine (varna raba folije, kavni avtomatov, druga predelava hrane v stiku s kovinam ipd.) glavna tema konference. Koncentracija aluminija v hrani v skladu z resolucijo CM/Res/2013/9 naj ne bi presegla 5 mg/kg, kar je povezano z ustreznim razvojem preskusnih metod. Družba Talum je s proizvodnim programom rondelic in rondel ter izparilnih plošč posledično povezana z aktualno tematiko konference in je s posredovanjem različnih izjav o skladnosti naših proizvodov vezana na področje prehranske in farmacevtske industrije. Srečanje v Ljubljani bo torej prineslo dodatne koristne informacije na aktualnem področju varne prehrane potrošnikov, o čemer bomo še poročali. □

Slovenski kemijski dnevi

Udeležba na posvetu
(Maribor, 11. in 12. september 2014)

Srečanje kemikov in kemijskih inženirjev so v okviru Slovenskega kemijskega društva organizirale članice in člani Fakultete za kemijo in kemijsko tehnologijo (FKKT) Univerze v Mariboru v sodelovanju s FKKT Univerze v Ljubljani, Kemijskim inštitutom in Institutom »Jožef Stefan« iz Ljubljane. Akademska in raziskovalna sfera ter industrija so sodelovale z okoli 100 prispevki.

DR. MARKO HOMŠAK
FOTO: DR. MARKO HOMŠAK

Sara Kozenburger

Tudi letos je družba Talum Inštitut na posvetovanju sodelovala z dvema prispevkoma. Goran Abramovič je s soavtorjem predstavil prispevek z naslovom »Analitika fluorovih soli v proizvodnji aluminija«. Predstavil je analizne postopke, ki jih izvajamo na vzorcih elektroliznih kopeli iz elektroliznih celic, drugih tipih vzorcev povratne in kriolitne kopeli ter samega AlF_3 . Predstavljeni so bili parametri, ki jih določamo v vzorcih, postopki njihove priprave ter analizne metode in instrumenti. Pomembni so postopki pri zagotavljanju kakovosti, in sicer: preverjanje metode s certificiranimi referenčnimi materiali in referenčnimi materiali, preverjanje z drugimi neodvisnimi preskusnimi metodami in z udeležbo v medlaboratorijskih preskušanjih

s priznanimi svetovnimi proizvajalci aluminija.

Drugi prispevek je pripravila Sara Kozenburger s soavtorji. V prispevku z naslovom »Statistična obdelava podatkov pri medlaboratorijski primerjavi meritev emisij v zrak« so prikazane posebnosti, ki jih kot organizatorji takšnih srečanj moramo obvladovati pri izdelavi poročil. Na osnovi poročila namreč Talum Inštitut izda potrdilo o (ne)uspešnosti udeleženca. Potrdilo služi za dokazovanje usposobljenosti laboratorijske ekipe in zaupanja v njegove rezultate.

Ocenjujemo, da je aktivna udeležba na posvetovanju koristna za vse udeležence konference, saj omogoča razvojno-raziskovalno in poslovno komuniciranje. □

Požarno varovanje

V družbi Vargas-Al v okviru izvajanja sistemov tehničnega varovanja po novem z usposobljenimi varnostnimi tehnikami montiramo in vzdržujemo tudi požarne sisteme, ki so pomemben segment aktivne požarne zaščite. Požari na objektu navadno povzročijo veliko škodo in imajo neposreden vpliv na varnost in zdravje ljudi, botrujejo pa lahko tudi prekinitvi poslovnega procesa. Sistemi za zgodnje odkrivanje in javljanje požara so zato pomemben segment varovanja objekta.

BORIS KUCHAR
FOTO: SRDAN MOHORIČ

Elektronski sistemi za zgodnje odkrivanje in javljanje požara imajo ključen pomen v celotnem paketu ukrepov pri zagotavljanju požarne varnosti. Zasnovani so tako, da nastanek požara zaznajo v najzgodnejši fazi in v največji možni meri pripomorejo k učinkovitosti vseh drugih ukrepov za preprečitev širjenja požara in s tem nastanka večje gmotne škode ali ogrožanja človeških življenj.

Ker gre za zelo občutljive sisteme, je pomembno, da so izvedeni v skladu z vsemi normativi, kot so: Zakon o varstvu pred požarom, Pravilnik o požarnem redu, Pravilnik o požarnem varovanju, Pravilnik o pregledovanju in preizkušanju vgrajenih sistemov aktivne požarne zaščite, več standar-

dov, najpomembnejši je SIST EN 54 ... Tudi zaradi navedenega posebno skrb posvečamo stalnemu izpopolnjevanju varnostnih tehnikov.

V okviru požarnega varovanja lahko tako v družbi Vargas-Al stranki ponudimo celovito rešitev, od izvedbe sistema javljanja požara, njegovo vzdrževanje, zakonsko predpisane preglede, prenos na varnostno-nadzorni center, interveniranje na alarm in gašenje na samem objektu. Požarno varovanje tako izvajamo za več kot trideset objektov. Posebej smo ponosni na zadnje štiri velike objekte, za katere smo poskrbeli v tem letu, in na to, da od polletja naprej sami pregledujemo in vzdržujemo sisteme v skupini Talum. □

Gasilska vaja

Ekskurzije

ALEKSANDRA JELUŠIČ
FOTO: ALEKSANDRA JELUŠIČ

Obisk iz Kopa

V petek, 19. septembra 2014, so Talum obiskali člani Elektrotehniškega društva Koper (40 gostov). Skupaj smo preživeli nekaj prijetnih uric. Naše goste smo z besedo in fotografijo popeljali po bogati zgodovini tovarne, nato pa smo si v proizvodnem procesu ogledali, kako iz glinice pridobivamo aluminij.

Diplomanti Ekonomske fakultete iz Ljubljane

V soboto, 20. septembra 2014, je Talum obiskalo 36 diplomantov Ekonomske fakultete iz Ljubljane. Seznanili so se z zgodovino Taluma ter si ogledali elektrolizo in proizvodnjo rondelic. □

Diplomanti z Markom Drobničem in Danilom Toplekom

Člani Elektrotehniškega društva Koper

Tehnolog ne spada v pisarno

Pogovor z Alešem Predikako, Talum Ulitki

ALEKSANDRA JELUŠIČ
FOTO: SRDAN MOHORIC

Na delovnem mestu sem med pol šesto in šesto uro. Najprej preverim elektronsko pošto, da se seznanim s problematiko, s katero se je ukvarjala nočna izmena. Če ugotovim, da so imeli težave, je treba najprej rešiti te. Težave se najpogosteje pojavijo v obliki poroznosti materiala ali pa so povezane s samim strojem, v smislu okvare.

Če je proizvodni proces potekal nemoteno, se lotim tekočega dela, ki zajema tehnično in strokovno podporo livarjem pri vseh operacijah litja, dajanje navodil za delo, pomoč pri odpravljanju težav v proizvodnem procesu, sodelovanje pri novih projektih, izdelavo novih kokil, jadrovnikov ...

Delo je zelo dinamično, brez fiksnega delovnega časa in raznoliko. Zgodi se, da moram v »fabriko« tudi ponoči, saj je treba odpraviti kakšno okvaro.

V podjetju Talum Ulitki delam od leta 2006. Sprva sem delal kot livar, kasneje so me premestili na delovno mesto vodje izmene, zadnje dve leti pa delam kot tehnolog. Sprva sem se ukvarjal s pripravo taline in izdelavo jeder, od 1. septembra pa opravljam naloge tehnologu za gravitacijsko litje in nadomeščam vodjo proizvodnje med njegovo odsotnostjo.

Pri delu sodelujem še z dvema tehnologoma, Tomažem Ajlecem in Leonom Hrovatom, pa tudi z vodji izmen in vodji litja – v vsaki izmeni so po trije. Sodelovanje s slednjimi je zelo pomembno, saj so neposredno vključeni v proizvodni proces in od njih je odvisna kakovost litja.

Do sedaj se s sodelavci nismo dobivali na vsakodnevnih jutranjih sestankih. Ta navada se mi zdi odlična, zato jo nameravamo v prihodnosti vpeljati tudi v naš delovni kolektiv.

K nam je v zadnjem letu prišlo veliko sodelavcev. Lani septembra nas je bilo v podjetju zaposlenih 57, danes pa nas je 138. Za vse je bilo to velik izziv, zato je bilo delo vseh nas v tem letu zelo naporno. Kot tehnolog pomagam novozaposlenim pri usvajanju delovnih nalog, jim svetujem in jih poskušam čim več naučiti. Zavedam se, da moraš dobrega livarja vzgojiti sam, pomembno pa je tudi, da človek dela stvari s srcem in da se je pripravljen učiti.

V proizvodnem procesu sta najpomembnejša koraka priprava taline in litje. Če ti operaciji nista dobro opravljeni, izdelka na naslednjih operacijah ni več moč popraviti, izboljšati.

Do začetka septembra sem kot tehnolog skrbel tudi za pripravo taline, zdaj pa je to delo prevzela Vanja Tubin.

Delo je precej stresno. Nekateri zadeve morda jemljejo bolj lahkotno, sam pa se znam glede stvari precej »zasekirati«. Ni mi vseeno, če delo ni opravljeno dobro.

Pomembno se mi zdi, da se kot kolektiv dobro razumemo in da si občasno privoščimo tudi skupne druženje. Rad prevzamem organizacijo piknikov in raznih zaključkov, rad grem po službi s sodelavci na pijačo. Takrat se ljudje sprostijo in v sproščenem vzdušju rešimo tudi kakšno službeno težavo.

Vedno sem bil navdušen nad nogometom. Nekoč sem se aktivno ukvarjal s tem športom, danes pa žal nimam časa zanj, sem pa še vedno med nogometnimi veterani kraja Lovrenc. Tri leta sem bil tudi predsednik Gasilskega društva Lovrenc. Zaradi pomanjkanja časa sem moral funkcijo predati, a sem še vedno njihov član.

Moj moto pri delu je: tehnolog ne spada v pisarno, temveč v proizvodnjo. ■

Aleš Predikaka

1. vrsta: Marjan Jus, Ivan Ogrinc, Miran Jazbec, Dušan Pungaršek, Marko Planinšek, Tomi Lendero, Franc Lesjak, Matjaž Rozman, Toni Verdenik, Tadej Dobrun
 2. vrsta: Zvonko Predikaka, Sergej Petek, Janez Rozman, Srečko Horvat, Bruno Skuber, Vekoslav Cestnik, Franci Fišer, Miran Galun, Zvonko Čerček
 3. vrsta: Darko Tomanič, Silvo Klajnšek, Milan Kolednik, Miro Kužner, Stanislav Poplatnik, Damjan Predikaka, Jožef Lovenjak

Projekt EXAL

Pogovor z izvajalci projekta

FOTO: SRDAN MOHORIČ
ANTON VERDENIK

Talum Servis in inženiring

Talum si je pred tremi leti v strateškem načrtu kot enega ključnih ciljev zadal tudi prodajo storitev in svojega znanja na trgu. Podjetju Exal je ponudil storitve na področju izdelave tehnološke opreme in prenosa znanja, demontažo in generalno obnovo švicarske opreme ter ponovno montažo te opreme v Braziliji. Kmalu so k ponudbi dodali še izdelavo livnega stroja in šolanje njihovih kadrov ter koordinacijo gradbišča. Dela so potekala v kraju Puerto Madryn v Argentini. V treh letih so zaposleni, ki so delali pri projektu, naleteli na prenekatero oviro in težavo. Delali so v izrazito multikulturni ekipi, z različnimi delovnimi navadami in administrativnimi ovirami. V projekt Exal je bilo vključenih več kot sto Talumovih strokovnjakov z različnih področij. Tokrat smo k pogovoru povabili sodelavce iz podjetja Talum Servis in inženiring, ki so nanizali svoje vtise in poglede na delo v Argentini.

Mag. Anton Verdenik,
vodja Inženiringa

»Projekt izgradnje tovarne rondeclic v Argentini je bil zadnja tri leta v središču mojih aktivnosti. Od vsega začetka sem sodeloval pri pogajanjih z Exalom, pripravi ponudb in pogodb, organizaciji dela, v končni fazi pa še pri zagonu naprav v Puerto Madrynu. Kot vodja Inženiringa, ki je bil nosilec projekta, sem angažiral širok krog

sodelavcev pri načrtovanju tovarne, infrastrukture, tehnološke opreme, izdelavi posameznih komponent, logistiki, montaži, zagonu in vodenju projekta. Večina od njih je več mesecev preživela v Argentini, kjer so inštalirali in zagnali tehnološko opremo za proizvodnjo rondelic. Z dobrim delom smo si pridobili zaupanje Exala, ki nas je dodatno angažiral za vodenje montaže celotne tovarne. Zelo pomembno nalogo so imeli kolegi iz Taluma Rondelic, saj so bili odgovorni za prenos tehnologije litja ozkega traku v Argentino. Kombinacija inženirskega in tehnološkega znanja je bila v tem projektu eden ključnih dejavnikov uspeha. V veliko zadovoljstvo mi je bilo poslušati pohvale najvišjih predstavnikov Exala o strokovnosti, iznajdljivosti in delavnosti naših delavcev. Projekt je bil kljub številnim težavam uspešno končan. Imamo odlično referenco. Zaradi zaprtja in selitve opreme iz tovarne v Švici smo povečali tržni delež na področju proizvodnje rondelic. Talum Servis in inženiring je dobil dragocene izkušnje, ki jih izkoriščamo pri tekočih projektih. Dosežen rezultat je odlična spodbuda za nadaljevanje aktivnosti na področju prodaje tehnološkega znanja.«

Marjan Jus

»V Argentini sem preživel tri mesece in pol. Moja vloga pri tem projektu je bila razdeljena na tri dele. V Talumu sem bil zadolžen za vodenje projekta. Pripravljali smo tehnološki tloris proizvodne hale s spremljajočimi objekti, pri čemer je bilo potrebne veliko komunikacije z drugimi dobavitelji, potem projektiranje in izdelavo livnega stroja ter nabavo spremljajoče opreme, potrebne za zagon proizvodnje. V podjetju Boxal sem planiral in vodil demontažo in pakiranje opreme, ki jo je naročnik Exal selil v Argentino. V Argentini sem kot Exalov koordinator planiral montažo opreme vseh dobaviteljev in

koordiniral montažo opreme vseh dobaviteljev in izvajalcev del. Zame je bila to pozitivna izkušnja in dobro poglavje v osebnostnem razvoju. Projekt ocenjujem kot uspešen tako tehnično kot organizacijsko, hkrati pa se zavedam, da so področja, na katerih smo lahko še boljši. Vsekakor je dobra izkušnja in priložnost za naprej, na nas talumovcih pa je, ali bomo to znali oziroma hoteli izkoristiti.«

Miran Jazbec

»Z ekipo ključavničarjev smo izvedli predvideno strojno montažo, ki je zajemala postavitve livnega stroja s pripadajočimi livnimi žlebovi, filtra, montažo varilne linije ter postavitve vse prispele opreme iz Švice – tri štanice in žarilno peč. Dela so trajala pet tednov. Sam sem bil zadolžen za organiziranje izvajanja del pri gradnji strojev in naprav, vodenje in razporejanje del ter izvajanje vzdrževalnih del na strojnih napravah. Z organizacijo projekta sem zadovoljen. Verjetno bi se našlo kaj negativnega, na primer prehrana na objektu, namestitvev, a ko se zaveš, da si v tujini, kjer je drugačna kultura in drugačne razmere, se sprijazniš. Pri vsakem delu je lahko še bolje, lahko tudi slabše, vendar moraš v daljnem svetu vse težave vsak dan reševati sam ali s pomočjo celotne ekipe. Pohvalil bi vse, ki so bili zadolženi za projekt (Anton Verdenik, Marjan Jus, Tadej Dobrun, Matjaž Rozman), ekipo, ki je izvedla vsa potrebna dela, ključavničarje, električarje in hidravlike. Za menoj je približno dvanajst let izkušenj z delom v tujini. Argentina je bila nova izkušnja, ki me je obogatila tako po strokovni plati kot tudi zasebno.«

Matjaž Rozman

»V Argentini sem delal od sredine februarja do sredine aprila. Zadolžen sem bil za koordinacijo

Zaposleni v Argentini

Prizor iz Argentine

»Vsem sodelavcem čestitam za uspešno končan projekt, ki je brez dvoma eden od mejnikov v zgodovini Taluma, in se zahvaljujem za odlično opravljeno delo.«

Anton Verdenik, vodja Inženiringa

Delo v tovarni v Puerto Madrynu

del med našimi zaposlenimi ter za koordinacijo z drugimi izvajalci in naročnikom pri postavitvi livnega stroja, livnih žlebov in štanc. Moj delovnik je trajal po deset ur na dan, šest dni na teden. Glede organizacije projekta je tako, da se je pač treba prilagoditi drugačnim razmeram, kulturi in navadam. Z delom v tujini sem si pridobil izkušnje, ki si jih drugače ne bi.«

Tadej Dobrun

»V Argentini sem preživel dva meseca, od sredine marca do sredine maja. Kot koordinator sem bil odgovoren za vodenje montaže linij za štancanje in žarilne peči. Odgovoren sem bil tudi za varen prihod, odhod in bivanje Talumove in Metalvarove ekipe, ki je potovala z menoj. Dnevno je bilo treba usklajevati razpoložljivost opreme za montažo, zagotavljati material in reševati nepredvidene situacije. Z življenjem in organizacijo bivanja v Puerto Madrynu sem bil zelo zadovoljen – treba je sprejeti dejstvo, da je to drug svet in da je drugače kot doma. S tem projektom sem pridobil veliko izkušenj na mednarodni ravni – pri delu s tujimi dobavitelji in izvajalci.«

Miroslav Kužner

»V Argentini sem bil od marca do aprila in nato še od julija do avgusta, skupaj 106 dni. Moje delovne zadolžitve so zajemale montažo, testiranje in zagon opreme. Z organizacijo projekta sem zado-

voljen. Delo v tujini je zame pozitivna izkušnja, saj lahko na ta način spoznavam druge kulture, njihov način razmišljanja in s tem osebno rastem. Na otvoritvi tovarne žal nisem bil prisoten, saj sem nekaj dni pred tem odpotoval domov.«

Dušan Pungaršek

»V Argentini sem preživel malce več kot dva meseca. Ukvarjal sem se z montažo. Organizacija projekta je bila dobra, le na hrano sem se težko navadil. Ko smo delali, sem si želel kdaj vmes umiti roke, ker sem bil zamazan, pa vode žal ni bilo. Tudi pred jedjo si rok nisi imel kje umiti. To me je malo motilo. Tokrat nisem prvič delal v tujini. Pred tem sem bil že v Švici, vendar krajši čas kot tokrat. Domotožja ni bilo. Potovanje v tujino je vsekakor dobra izkušnja, pa ne zaradi dela, ker delo je delo, predvsem zaradi spoznavanja tujih krajev in njihove kulture.«

Miran Galun

»V Argentini sem bil od sredine marca do sredine maja. Moje delovne naloge so bile, da skupaj s Stankom Matjašičem, Miranom Kužnerjem ter dvema prijateljema iz podjetja Metalvar izvedemo elektroinštalacijska dela na vseh napravah, ki so bile pripeljane iz Švice, ter napravah, ki jih je izdelal in dobavil Talum. Zadovoljstvo, ki ga človek občuti, je v veliki meri pogojeno s pričakovanji in s tega vidika sem z organizacijo pro-

jekta zadovoljen. Delo v tujini zame osebno pomeni novo izkušnjo, ki bo olajšala spopadanje z novimi projekti, ki nas čakajo. Dober je občutek, ko sebi dokažeš, da zmoreš izpeljati zahtevne naloge na drugem koncu sveta.«

Franc Lesjak

»V Argentini sem bil vsega skupaj 149 dni. V prvem delu sem se ukvarjal z montažo pnevmatik in hidravlike, v drugem delu pa z zagonom hidravlike, pnevmatike ter nadzorom nad vsemi mehaniškimi sklopi ter njihovo predelavo. Projekt ocenjujem kot dober. Argentina mi je prinesla spoznanje, da ni vse v delu in denarju, temveč je treba življenje živeti. Ljudje tam živijo dosti manj stresno. Bil sem tudi na otvoritvi nove tovarne, ki so se je udeležili politični veljaki in gospodarstveniki. Temu je sledila še otvoritev za družine, s katerimi smo se spoznali in stkali prijateljske vezi.«

Zvonko Čerček

»V Argentino sem odpotoval s prvo ekipo in tam ostal mesec in pol. Ukvarjal sem se z montažo livnega stroja, štanc ter vezavo hidravlike in pnevmatike. Naprav nismo mogli zagnati, ker še ni bilo elektrike. Projekt je bil dobro organiziran, le pot se mi je zdela zelo dolga. Prvič sem letel z letalom; če lahko na njem zaspiš, je dobro, a meni to ni uspelo. Pred tem sem bil že v Švici in v Nemčiji, tako da imam nekaj izkušenj s tujino. Malce domotožja je bilo.«

Damjan Predikaka

»V Argentino sem odšel s prvo ekipo sodelavcev in tam preživel več kot dva meseca. Službeno sem že hodil delat v tujino, v Nemčijo in v Švico, a še nikoli za toliko časa. Domotožja nisem imel. Moje delovne naloge so bile povezane z montažo opreme. Z organizacijo projekta sem zadovoljen, le hrana je bila zelo slaba, pravzaprav mi nismo navajeni nanjo. Na to hrano bi se res težko navadil. Z odhodom v tujino sem si pridob-

il nove izkušnje. Ko se vrneš, se zaveš, da je doma najlepše.«

Marko Planinšek

»V Argentini sem bil v dveh delih, najprej 3 tedne od konca junija, nato 6 tednov od 8. avgusta dalje. V prvem delu smo opravili testni zagon našega livnega stroja, skupaj z naročnikom smo na koncu uspešno opravili prevzem stroja. V drugem delu sem sodeloval pri vročem zagonu livnega stroja, povezovanju vseh sistemov linije (peči, livni stoj, valjarne), prav tako sem pomagal exalovcem pri prevzemu drugih naprav. Z namestitvijo v apartmajih sem bil zelo zadovoljen, imeli smo najete avtomobile, kar nam je omogočalo dokaj svobodno gibanje. Prehrana na delovnem mestu je bila sprejemljiva, za popestritev smo poskrbeli v popoldanskem času. Moje delo v tovarni je bilo raznoliko in pestro, delovni dan je hitro minil. Terensko delo človeka okrepi v več pogledih: po daljši odsotnosti se še bolj zavedaš pomena družine, doma, prijateljev, sodelavcev ... Vse, kar imaš doma, še bolj ceniš. Vsekakor pa ti tuji svet da tudi nova spoznanja, spoznaš nove ljudi, kulturo, način življenja, tvoje obzorje se razširi. Bil sem tudi na otvoritveni slovesnosti. Na prvem delu je bilo veliko povablencev, verjetno »pomembnih« ljudi, ki niti niso vedeli, kaj so prišli gledat. Zapomnil sem si, da je bil v govoru predsednika korporacije Exal g. Hoffmana od vseh dobaviteljev opreme v Exal Puerto Madrynu edino Talum večkrat omenjen in deležen zahval za trud in sodelovanje. Prijetnejši je bil drugi del otvoritve, na katerega so bile povabljene družine zaposlenih. Direktor družbe Exal Puerto Madryn jim je predstavil proizvodnjo, sledilo pa je skupinsko slikanje vseh zaposlenih z družinami. Ko so se zbrali, so zaposleni naenkrat začeli klicati: »Talum, Talum,« in s tem še nas povabili zraven. Ta gesta nam je dala še dodatno vedeti, da smo se pri njih res dobro zapisali. Glede na to, da je bil to naš prvi večji projekt v tujini, ocenjujem, da smo se dobro odrezali, ga zaključili z odliko. Je že res, da na terenu naletiš na marsikatero ovi-

ro in težavo, ki pa smo jo s skupnimi močmi uspešno premagali. Odzivi kažejo, da smo pravilno ravnali, in nam dajejo dobro popotnico za sodelovanje pri novih projektih z družbo Exal.«

Tomi Lendero

»V Argentini sem preživel šest zimskih tednov. Moje delo je bilo povezano z zagonom livnega stroja, vzpostavitev komunikacije z valjarno 12S, hladilnim sistemom ter pečjo za litje traku. Pripraviti pa je bilo treba tudi

dokumentacijo za nadzorni sistem. Pri zagonu izsekovalne linije in integracije trakov za transport rondelic, sem veliko sodelovali s strokovnjaki iz podjetja Schuler. Prav tak samo pomagal pri zagonu žerilne peči Espaterm. Všeč mi je bilo, da sem spoznaval različne ljudi in imel možnost z njimi izmenjati izkušnje. Projekt smo zelo dobro izpeljali in si pridobili nove izkušnje, kako določene stvari narediti še bolje. Pri nadaljnjem delu mi bo pridobljeno znanje zelo koristilo. Zavedam se, da sem le kamenček v mozaiku tega projekta, a sem ponosen,

da sem talumovec, ker skupaj zmoremo veliko.«

Dejan Habjanič

»V Argentino smo odpotovali februarja. Tam sem preživel čas od začetka do dokončanja projekta (postavitve livnega stroja z žlebovi ter treh štanc). Projekt je bil speljan dokaj dobro, edino prehrana je bila manj zadovoljiva. Bivanje je bilo primerno, pri delu pa sem bil malce razočaran, ker pri Argentincih ni bilo take »eksplozivnosti« kot pri nas, saj si od njih slišal le besedo »manjana«,

kar pomeni jutri. Z odhodom v tujino sem imel priložnost delati z nekaterimi najboljšimi delavci iz podjetja Servis in inženiring. Pridobil sem veliko znanja, ki ga bom potreboval za dobro podjetja. Pozitivno pa je bilo tudi to, da sem prišel domov 13 kg lažji.«

Zaposlena Matjaž Gajser in Stanko Matjašič sta bila v času intervjuja odsotna, zato bomo njune vtise objavili v naslednji številki časopisa Aluminij. □

Tovarna v Puerto Madryn

DRUGI O NAS

Talum končal več milijonov vreden posel v Argentini

**POVZETO PO: FINANCE, STA
18. SEPTEMBER 2014
STR. 10**

Kidričevski proizvajalec aluminija Talum, ki zaradi krize na trgu proizvodnje aluminija krepi storitvene dejavnosti, je končal 4,5 milijona vreden posel v Argentini. Ameriški korporaciji Exal so pomagali preseliti proizvodnjo iz Švice ter postaviti tovarno v južnoameriški državi. □

Tovarna v Puerto Madrynu

16. Talumov dan za zdravje

FOTO: SRDAN MOHORIČ,
ALEKSANDRA JELUŠIČ
SLAVKO KRAJNC
LILIJANA DITRIH
DANICA HRNČIČ

Plavanje

Janko Ferčec,
Talun, d. d.

»Menim, da je za dobro počutje in predvsem zdravje zelo pomembno redno gibanje. Na dnevu za zdravje Zdravo Talum sem se zato udeležil plavanja v Termah Ptuj. Plavanje zame ni samo prijetna osvežitev, temveč tudi rekreacijska dejavnost, ki na telo deluje zelo sproščujoče in pozitivno. Poleg omenjenega je bilo za nas, udeležence plavanja, še bolj pomembno odlično razpoloženje in veliko pozitivne energije, ki je bila med nami. Ob bazenu so se razvili zanimivi pogovori o resnih in tudi manj resnih temah.«

Pohodništvo

Silvo Predikaka,
Talun Rondelice, d. o. o.

»Letos smo se spet dobili na tradicionalni prireditvi Zdravo Talum. Vedno se udeležim pohoda. Zdi se mi, da je pohodnikov vsako leto več. Na izhodišče v Stoperce smo se pripeljali z avtobusom. Kljub kislemu vremenu se nas je podalo na pot več kot 50. Trasa je bila razgibana in zanimiva. S seboj smo imeli polne nahrbtnike dobre volje! Spotoma smo nabrali nekaj gob, lisičke in mrtvaške trobente, tudi jurčki so se našli vmes. Zaradi dežja, ki nas je ujel nekje na pol poti, je pot postala blatna in spolzka. Eni smo to tudi izkusili. Kljub vsemu smo se ogromno smejali in se v dobri družbi imeli lepo. Če strnem vtise, je bil to zame eden boljših pohodov in čestitam za izbor trase! Na cilju nas je spet pričakal avtobus in nas odpeljal na kosilo v restavracijo Pan. Letos je bila večina udeležencev dneva Zdravo Talum mokrih. Pohodniki in kolesarji od dežja, plavalci pa od plavanja v bazenu.«

V soboto, 6. septembra 2014, je potekal 16. Talumov dan za zdravje »ZDRAVO TALUM«. Zaposleni smo se ob osmi uri zjutraj zbrali pred restavracijo Pan in se okrepčali ter poklepetali ob jutranji kavici. Nato so sledile športne aktivnosti. Letos smo lahko izbirali med pohodom, kolesarjenjem (lažja in težja proga), plavanjem, tenisom in še novostjo – spoznavanjem in jahanjem konj. Športne aktivnosti so se zaključile ob enih popoldan. Sledilo je kulinarčno doživetje in prijetno druženje. Zaposleni, ki so se udeležili dogodka, so nanizali svoje vtise.

Tenis

Zvone Banko,
Talun, d. d.

»Najprej nama je bilo z Metko Vidovič žal, da ni prišlo več udeležencev, s katerimi bi se lahko pomerila. Ko se je pojavil Mišo s fotografskim aparatom, pa sva priložnost takoj izkoristila za poziranje. Navsezadnje se nama je obema primerilo prvič, da sva na Zdravo Talum osvojila kar dva naslova (med posamezniki in mešanimi pari), pa čeravno brez boja.«

Kolesarjenje

Slavko Krajnc,
Talun Livarna, d. o. o.

»Vse leto si vsak po svoje nabira kondicijo, pa naj bo to čez teden

ali čez vikend, odvisno od posameznika. Gibanje je pozitivna navada, ki jo premalokrat upoštevamo ali pa se tega sploh ne zavedamo. Ob koncu poletja vsi čakamo na Zdravo Talum, saj si na ta dan vsako prvo soboto v septembru rezerviramo čas za šport v okviru aktivnosti za zdravje. Letos smo se zbrali v soboto, 6. septembra, pred restavracijo Pan. Vreme, ki je nagajalo v dneh pred tem, je v soboto zdržalo vsaj toliko, da ni deževalo do popoldneva. Seveda smo imeli v mislih rezervno traso, če bi deževalo. Zato sta bili trasi dve, krajša in daljša. Zaradi spremenljivega vremena je bilo manjše tudi število kolesarjev. Nekaj vztrajnih je kljub temu izbralo daljšo traso. Po opravljenem skupinskem fotografiranju smo se podali na pot, ki je bila speljana skozi Hajdino proti Dražencem, Turnišču, Vidmu, Leskovcu, kjer smo nato zavili desno proti Cirkulanam. Sledil je spust – hitrost je bila vremenu pri-

Plavalci

Pohodniki

merna. Sledilo je nadaljevanje poti proti Muretincem, Mali vasi in Markovcem, kjer je že začelo rostiti, zato smo se želeli čim hitreje vrniti na cilj. Kolesarili smo skozi Šturmovce, Pobrežje, Turnišče in Dražence ter z nezmanjšano hitrostjo prispeli na cilj pred restavracijo Pan. Kljub začrtani trasi smo se na cilj vrnili predčasno ter se nato okrepčali z dobrotami, ki so nam jih – okusne kot vedno – pripravili sodelavci restavracije Pan.«

Jahanje

Mojca Kavaš,
Talum, d. d.

»Letos sem bila prvič na Talumovem dnevu za zdravje, in sicer na spoznavanju in jahanju konj v Konjeniškem parku Starošince. Imeli smo se čudovito, posebej zanimiv mi je bil prikaz medsebojnega sporazumevanja konj v čredi. Menim, da nas ta dan za zdravje opomni, kako nuj-

no potrebno je, da naredimo nekaj zase, za boljše počutje. Super je tudi priložnost, še posebej za nas, ki smo v podjetju zaposleni kratek čas, da spoznamo tudi druge talumovce in sodelavce, s katerimi imamo običajno stik le po telefonu.«

Marija Jazbec,
Talum, d. d.

»Vsa leta nazaj sem se udeleževala pohoda. Ker pa je bila letos na voljo novost, nov izziv, spoznavanje konj in jahanje v parku Starošince, sem se odločila za to. Odločitev je bila lažja zato, ker sem ob konjih odraščala, o njih pa nisem vedela veliko in jih tudi nikoli nisem jahala. Kaj kmalu sem ugotovila, da je bila odločitev pravilna, saj sem o njih veliko izvedela. V družbi sodelavk in sodelavcev sem uživala ob konjih in jahanju in tako preživela lep dopoldan, ki bi si ga želela še kdaj ponoviti, če ne prej, pa drugo leto na 17. Talumovem dnevu za zdravje Zdravo Talum.«

Jožica Junger,
Talum, d. d.

»Ko sem izvedela za novo aktivnost na 16. Talumovem dnevu za zdravje, sem se takoj odločila zanj, torej sem šla spoznavat konje. V začetku smo konje opazovali, katerega pobožali, izvedeli, da se jim nikoli ne smemo približati od zadaj, ker nas ne vidijo in nas lahko iz strahu brcenejo. Biti moramo mirni in se izogibati naglim kretnjam. Konja se počasi lahko dotaknemo, se z njim potihoma pogovarjamo in ga božamo po vratu, da nam bo začel zaupati ... Imeli smo možnost tudi sesti na konja in izkusiti, kako se ziblujemo s korakom konja. Na premikanje sem se odzvala pozitivno in se nisem obremenjevala z gibi konja. Biti na konju, na njegovem hrbtu, je zelo zanimiva izkušnja in prelepo doživetje v naravi, ki sem si ga že od nekdaj želela. Še ena skrita želja se mi je izpolnila.«

Boris Kuhar,
Vargas-Al, d. o. o.

»Zame je bila to zanimiva izkušnja. Izvedel sem veliko o teh plemenitih živalih, tako da sploh ne bom več užaljen, če me bo kdo primerjal z njim (ha-ha). Gostitelja Aleksander in Vanja sta na tem področju prava profesionalca. Poleg vsega pa je bilo prijetno tudi druženje.«

Simona Gnilšek,
Talum Servis in inženiring, d. o. o.

Prebrala sem povabilo na Zdravo Talum in presenečena ugotovila, da se poleg znanih aktivnosti ponuja nova, spoznavanje in jahanje konj. Takoj sem vedela,

kateri skupini udeležencev se bom priključila in upala, da mi uspe. Jahati konja je moja želja že od zgodnjega otroštva. Te precej velike kopitarje sem vedno opazovala samo od daleč. Ob obisku Konjeniškega parka Starošince smo se seznanili z njihovo vizijo in dejavnostmi, med katerimi je tudi vzgoja in šolanje terapevtskih konjev. Sprehodili smo se skozi hlev in z zanimanjem poslušali o anatomiji, presnovi in hranjenju, o skrbi za zdravje in dobro počutje konj, o čiščenju boksov, o psihologiji konj, o žrebitvi in imenih, o vzgoji in šolanju konj. Lahko smo bili v neposredni bližini izbranih konj, se jih dotikali in pletli prijateljstva. Še več. Konja smo lahko zajahali in se v spremstvu vodnika sprehodili po sprehajalni poti. Varstva in zdravja pri jahanju nismo zanemarili. Bili smo tudi v maneži. Vodniki so pripeljali najprej enega, čez nekaj časa drugega in nazadnje še tretjega konja. Zanimivo je bilo opazovati gibanje, komuniciranje in odnose med konji iste črede. Celo naša prisotnost jih ni motila in pokazali so, da se čutijo varne. Razdeljeni v tri manjše skupine, smo se preizkusili tudi kot vodniki v čredi z enim konjem. Druženje s konji smo zaključili v maneži, kjer smo v spretnostnem turnirju ob vodstvu vodnika pokazali, kaj je umetnost jahanja. Bili smo srečni in zadovoljni. Bili smo na konju. Bila sem na konju. ▣

Tenis

Kolesarji

Jahanje

Od A do Ž o krvi

POVZETO PO: ZAVOD RS ZA
TRANSFUZIJSKO MEDICINO
FOTO: SPLET

Kaj je kri

Kri je tekoče tkivo, zgrajeno iz številnih vrst specializiranih celic in tekoče medceličnine (krvne plazme). V telesu normalnega odraslega človeka je približno 5 do 6 litrov krvi, ki jo sestavljajo krvne celice (45 odstotkov) in krvna plazma (55 odstotkov).

Pomen krvi za telo

Rdeče krvne celice ali eritrociti oskrbujejo vse telesne celice s kisikom. Vsebujejo hemoglobin (rdeče krvno barvilo), ki veže kisik, ogljikov dioksid in druge koristne ali škodljive pline. Slabokrven je tisti človek, ki ima znižano vsebnost hemoglobina oziroma zmanjšano število eritrocitov. Najnižje vrednosti hemoglo-

bina, ko še lahko damo kri, so za moške 135 g/l in za ženske 125 g/l. Bele krvne celice ali levkociti igrajo glavno vlogo pri obrambi organizma pred okužbami in ustvarjanju odpornosti s pomočjo protiteles. Krvne ploščice ali trombociti so zadolženi za strjevanje krvi skupaj s faktorji strjevanja, ki so v plazmi. V rani, ki v začetku krvavi, se v nekaj minutah naredi strdek in tako zaustavi krvavitev. Pri motnjah strjevanja krvi opazimo podaljšano krvavitev.

Preiskave krvi

Kri je v stiku z vsemi celicami v telesu, zato nam preiskave krvi lahko pokažejo stanje organizma. Z njimi ugotavljamo različne bolezni, dedne zasnove ali presojamo in napovedujemo dogajanje. V krvi zaznamo različne povzročitelje bolezni, ki se pri transfuziji krvi lahko prenašajo s krvjo. Delovanje krvnih celic in prepletanje ter medsebojno sodelovanje s sestavinami plazme je tako kompleksno, da še dolgo ne bo mogoče pripraviti umetne krvi. Ravno zato je vsaka odvzeta enota krvi izjemno dragocena.

Kaj pomeni krvna skupina

Krvna skupina pomeni klasifikacijo krvi na osnovi prisotnosti antigenov na površini rdečih krvničk. Krvne skupine sistema AB0, ki jih je leta 1900 odkril dr. Karel Landsteiner, so bile ključne za razvoj transfuziologije in zdravljenja s krvjo v začetku 20. stoletja. Do današnjih dni so odkrili več kot 600 različnih krvnih skupin (eritrocitnih antigenov), ki jih glede na stopnjo molekularne in genetske raziskanosti uvrščamo v sisteme, serije in zbirke. Kljub številnim novoodkritim krvnim skupinam pa sistem AB0 še vedno ostaja klinično najpomembnejši. Poleg krvne skupine AB0 pri vsakem krvodajalcu in bolniku določijo še krvni skupini RhD (iz sistema Rh) in K (KEL 1) iz sistema Kell.

V idealnih okoliščinah bi bolniku transfundirali kri, ki je med bolnikom in dajalcem identična v vseh eritrocitnih antigenih. Zaradi raznolikosti teh antigenov in s tem možnih kombinacij se trudijo transfundirati enote krvi, ki so najbolj skladne. Skladnost preverjajo za vsako enoto z navzkrižnim preizkusom. □

DRUŽENJE

S harmoniko in klarinetom na Triglav

Elektrolizerji z družinskimi člani

DAVORIN LUBEJ
FOTO: DAVORIN LUBEJ

Pred tovarno se nas je ob 6. uri zjutraj zbralo dvanajst. Mimo Ljubljane, Jesenic in Mojstrane smo se odpeljali do Kovinarske kočice. Pot nas je vodila čez Krmo do Planike, kjer smo se odpočili in okrepčali, potem pa nadaljevali pot na Triglav. Pričakalo nas je sončno in jasno vreme in videlo se je vse do morja. Ob Aljaževem stolpu sta Boštjan s harmoniko in njegov brat s klarinetom popestrila dogajanje, saj smo zapeli skupaj z drugimi planinci, nekateri so tudi zaplesali. Vrnili smo se v

Planiko, kjer se je ob zvoku harmonike in klarineta zabava nadaljevala pozno v noč. Zjutraj smo se spustili k Vodnikovim kočam, nato pa v dolino do Planšarske kočice na Konjščici, kjer pridelujejo domači sir in kislo mleko, ki smo si ga z veseljem privoščili. Pot smo nadaljevali na Pokljuko, tam pa nas je čakal avtomobil, ki nas je srečno pripeljal nazaj domov.

Lep planinski pozdrav do naslednjic! □

Elektrolizerji na Triglavu

Potepanje po Goričkem

Obvestilo krvodajalcem!

Zaradi obveščanja v časopisu **Aluminij** o poteku krvodajalskih akcij bodo odvzemi krvi od 1. januarja 2015 potekali prvi teden v mesecu. Hvala za razumevanje!

MARJETKA LEDINEK
FOTO: MARJETKA LEDINEK

Sobotni dan je bil sončen in brez oblačka – po dolgem času smo imeli dan brez dežja. Potepanje po Prekmurju je bilo obetavno. Imeli smo si namen pogledati zanimivosti Goričkega.

V soboto, 20. septembra 2014, smo se zbrali na avtobusni postaji pred Talumom in se ob sedmih odpeljali na Ptuj, kjer so v avtobus vstopili še preostali izletniki, in nato nadaljevali pot proti Gornji Radgoni. Pred ogledom radgonske kleti smo se okrepčali s sendvičem, saj je sledila pokušina vin in v želodcu je bilo treba narediti dobro podlago. Ogledali smo si kleti Pod skalo, Pod rimskim kolesom in Pod slapom ter pokusili odlično zlato radgonsko penino. V degustacijski dvorani nas je čakala še pokušina dveh vrst vin, skupaj s sirom in kruhom.

Pot nas je nato vodila čez Muro na Goričko. Ustavili smo se pri naravnem izviru slatine in nato pot nadaljevali na zahodni strani Goričkega, kjer deluje ekološka turistična kmetija Čebelji gradič.

Za dobrodošlico so nam ponudili medeni liker. Poučili so nas o čebelarstvu in opremo, ki jo uporabljajo pri svojem delu. Sledila je degustacija medenih dobrot. Nekaj smo jih tudi kupili kot spominke, s katerimi smo razveselili domače. V objemu neokrnjene narave smo si privoščili malico, poklepetali in uživali v lepem razgledu. Potem smo se odpeljali v Grad in si ogledali največji baročni grad na Slovenskem, po katerem je kraj dobil ime. Grajski vodič nam je razkazal obnovljene sobane, nato pa smo si ogledali še projekcijski film o Krajinskem parku Goričko. V obnovljenem gradu so poročna in viteška dvorana, okrogli salon, informacijsko središče za obiskovalce, črna kuhinja in grajska okrogla klet. V gradu smo poskusili domače jedi iz goriških kmetij. Grad v svoji notranjosti skriva toliko sob, kot je dni v letu, okoli njega pa so spletle številne legende – ena izmed njih je legenda o

zmaju z zlato krono. Grajsko poslopje obdaja velik park v angleškem slogu. Na grajskem dvorišču bojda iz globin zemlje prihajajo posebne energije, ki jih večina ljudi občuti kot toploto in mravljinčenje.

Po ogledu gradu smo se popeljali med goricami in občudovali stare mline in s slamo krite domačije. Dan smo zaključili v prijetnem domačem vzdušju, z večerjo, ki je bila tematska, saj so se na naših krožnikih znašle prekmurske dobrote. Polni lepih doživetij smo se zvečer vrnili domov.

Zahvaljujemo se našim donatorjem, ki so nam omogočili, da smo lahko izpeljali potepanje po Prekmurju: Upravi podjetja Talum, sindikatu Taluma ter podjetjem Silkem, Pralik in Vargas-Al. Zahvaljujemo se tudi Turistični agenciji Turistagent, ki nam je skupaj s pristrčno vodičko Cvetko pokazala lepote Goričkega.

Upamo, da nas bo v prihodnjem letu še več, kajti dobra družba in obilica smeha so pol zdravja! ▣

Skupina Talumovih krvodajalcev

Projekt Lahkotni svet in alubukvarnica

Leto 2014 je za nas posebno leto, saj praznujemo šestdeset let svojega obstoja. Spraševali smo se, kako na skromen način opozoriti na jubilej.

ALEKSANDRA JELUŠIČ
FOTO: SPLET

Svet stoji na naših otrocih – ti nam pomenijo največ od vsega. Tudi med vami, dragi zaposleni, je veliko staršev in kaj bi si lahko kot delavec Taluma ali kot starš želeli lepšega kot mlade na svojevrsten način pospremiti v svet odraslosti, jih izobraževati in ozaveščati o naravnem okolju – predvsem pa jim dopustiti lastne sanje, drugačnost, posebnost, samosvojest in neomejeno ustvarjalnost?

Vse to smo združili v projektu z imenom LAHKOTNI SVET. K sodelovanju pri njem smo povabili tukajšnje šole in vrtnice. V okviru projekta bomo otrokom pričarali dve zgodbi, ki že nastajata pod večjim peresom pisateljice Janje Vidmar, namenjeni pa sta različnim starostnim skupinam. Obe zgodbi bosta z živopisnimi ilustracijami in navihanimi prigodami otrokom približali ravnanje z odpadki iz aluminija, pomen reciklaže za naravno okolje in jih pozneje z nizom zanimivih interesnih dejavnosti spodbujali k ustvarjalnosti ob aluminiju.

V Talumu boste v teh dneh srečevali vzgojiteljice in učitelje vrtcev in šol. Med nas smo jih povabili, da bi jih seznanili z zgodovino in dejavnostjo. Svoje vtise bodo prenesli na nadebudneže in jih s svojimi idejami navdušili za ustvarja-

nje. O vrtcih in šolah, ki nas bodo obiskale, vas bomo obveščali. Aktivnosti v Lahkotnem svetu bodo potekale vse šolsko leto in bodo del učnega programa vrtcev in šol. Ustvarjalnost otrok boste lahko spremljali v časopisu Aluminij in v okviru literarnega krožka, tudi na posameznih šolah. V okviru Dneva inovativnosti bomo prihodnje leto izbrali najbolj domiselne in kreativne ustvarjalce ter jih nagradili. Avgusta in septembra 2014 so Talum obiskali:

Vrtec in OŠ Videm

V ponedeljek, 25. avgusta 2014, so v okviru projekta LAHKOTNI SVET Talum obiskali učiteljice in vzgojiteljice OŠ in vrtca Videm. Skupaj smo se podali v svet sodobnih mitov, se seznanili z zgodovino Taluma in si ogledali, kako poteka proizvodnja aluminija. Dan se je zaključil ob prijetnem druženju.

Vrtec in OŠ Hajdina

V četrtek, 18. septembra 2014, so v okviru projekta LAHKOTNI SVET Talum obiskali vzgojiteljice in učiteljice vrtca in OŠ Hajdina. Dan se je zaključil ob prijetnem druženju. □

Tekmovanje v ribolovu

Memorial Jožeta Pavlinka

ZVONKO FURMAN
FOTO: BLAŽ VINKLER

Ribiška družina Majšperk

Ribiška družina Majšperk je v soboto, 6. septembra 2014, že 10. leto zapored organizirala ribiško tekmovanje za Memorial Jožeta Pavlinka. Tekmovanje je potekalo kot vsa dosedanja pri ribniku v Zgornji Pristavi, kjer je Jože Pavlinek najraje preživljal proste trenutke in se sproščal v naravi. V sicer mrkem vremenu se je tekmovanja udeležilo 30 tekmovalcev iz domače ribiške družine in drugih ribiških društev ter posameznikov, ki so na ta način počastili spomin na spoštovanega nekdanjega člana in sodelavca. Po treh urah tekmovanja je natančna tehtnica pokazala, da je največ rib ujel Drago Matajič

(5.730 g) pred Elvisom Gajzerjem (4.290 g) in Jožetom Štoklom (4.190 g). Trije prvouvrščeni tekmovalci so prejeli pokale, zmagovalci pa še prehodni pokal, na katerem so zapisana imena vseh dosedanjih zmagovalcev. Drago Matajič je zmagal že četrto in je najuspešnejši med dosedanjimi udeleženci. Pokale in praktične nagrade najboljšim sta podelila Zvonko Furman, predsednik RD Majšperk, in Iztok Trafela, direktor podjetja Vargas-Al, d. o. o. Po tekmovanju je potekalo prijetno druženje, manjkalo pa ni niti skupinski posnetek udeležencev. □

Fotografiji meseca

Kiti v Puerto Piramides. Foto: Andrej Brumen.

Počitniški festival ŠTUNF. Foto: Slavko Štumperger.

Zahvala

Ob boleči izgubi moža, očeta, tasta, dedka, pradedka in brata

Franca Muzka

iz Kidričevega, upokojenca podjetja Talum,

se iskreno zahvaljujemo sindikatu podjetja Talum in godbeniku za odigrano Tišino. Iskrena hvala vsem, ki ste ga pospremili na njegovi zadnji poti, darovali cvetje in sveče.

Vsi njegovi

Zahvala

Ob izgubi dragega brata, strica in svaka

Antona Lenarta

iz Lovrenca na Dravskem polju, upokojenca podjetja Talum,

se iskreno zahvaljujemo sindikatu podjetja Talum, godbeniku za odigrano Tišino, nekdanjim sodelavcem za darovane sveče in vsem, ki ste ga v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti.

Vsem še enkrat iskrena hvala!
Bratje z družinami

Zahvala

Noč v korakih mirnega sna je vzela, kar življenje da.

Ob boleči izgubi dragega dedka

Stanka Skrbinška

iz Zgornje Hajdine 95, upokojenca podjetja Talum Kidričevo,

se iskreno zahvaljujemo sindikatu podjetja Talum Kidričevo, godbeniku za odigrano Tišino in vsem, ki ste darovali cvetje, sveče in ga pospremili na njegovi zadnji poti.

Vsi njegovi

Mogotec je padel

Zgodovina med letoma 1994 in 1999

ALEKSANDRA JELUŠIČ

FOTO: ARHIV TALUMA

VIR: ARHIV ČASOPISA ALUMINIJ,
ZBORNIK TALUM 1954–2004

Časopis Aluminij (oktober 1995): »V elektrolizi B nam je po uspešni avtomatizaciji nadzora nad kompresorsko postajo v zadnjem letu uspelo realizirati še eno pomembno nalogo. Kot podporo tehnološkemu in tehničnemu obvladovanju elektrolize smo v obstoječi sistem integrirali računalniški nadzor nad delovanjem skupin elektroliznih celic in računalniško upravljanje sistema signalizacije anodnih efektov ... Z ozirom na dejstvo, da je sistem izključno plod lastnega znanja, izkušenj in predvsem hotenja, tako v fazi idejne zasnove kot v sami realizaciji, si projekt zasluži vso pozornost.«

Dimnik – simbol Kidričevega

Na tovarniški praznik, 21. novembra 1996, smo podrli dotrajani dimnik, kar je bila velika atrakcija. Nekaj sekund je trajalo, preden se je opečna zgradba v gostem oblaku prahu zrušila vase, kar so dokumentirali številni fotografi in snemalci. Tovarniški gigant v Kidričevem je izgubil svoj simbol, visoko in vitko vertikalo, ki se je spogledovala z zvonikom gotske romarske cerkve na Ptujski Gori. Dimnik je bil visok 143 metrov, premer spodnjega oboda je bil 8,8 metra, zgornjega pa 4,6 metra. Strokovnjaki so ocenili, da je bilo v dimnik vgrajenih okrog 3.500 kubičnih metrov materiala. (Zbornik)

Časopis Aluminij (december 1996): »Napisal bom datum in čas ter jih shranil za spomin,‘ je bilo slišati med delavci Taluma. ‘Neverjetno, ali res lahko tako hitro pade nekaj tako velikega,‘ so razmišljali v drugi skupini. ‘Kje so novinarji, jaz bi imel toliko povedati,‘ sta se spraševala starejša možaka, verjetno upokojenca, in se zgubila v množici. Vsak po svoje je občutil smrt velikana in jih ni bilo malo, ki so imeli solze v očeh.«

Pridobivanje certifikatov

Leta 1996 je Talum začel pridobivati certifikate, ki so dokazovali kakovost proizvodnje, odlike razvoja, uspešnost na svetovnih trgih in usmeritev v ekološko naravnane programe. Prvi takšen certifikat za sistem kakovosti, ISO 9001, je direktor mag. Danilo Toplek ob asistenci sodelavke Katarine Djurica prejel julija 1996. (Zbornik)

Časopis Aluminij, izredna številka (maj 1996): »Seznajanje z novo filozofijo kakovosti se je v Talumu začelo leta 1992. Vodstvo se je soočalo s prvimi izraženimi pričakovanji naših kupcev po stalni in stabilni kakovosti aluminija. Istočasno so bile v Sloveniji tudi z državnega vidika sprejete usmeritve o kakovosti na

osnovah serije standardov ISO 9000. Kakovost je bila sprejeta kot poslovna filozofija, ki jo določa vodstvo. To ni več zgolj norma, ki opredeljuje proizvod, ampak mnogo več. Je sestavni del vodstva, podjetja, managementa, poslovne politike. Je izpolnjevanje kupčevih želja in pričakovanj in odpira tržna vrata. Pomeni red, skladnost, stabilnost v podjetju, njena zagotovitev je naloga vseh zaposlenih na vseh ravneh.«

Časopis Aluminij (marec 1999):

»V Talumu smo certifikat kakovosti prejeli že leta 1996. Od takrat do danes smo sistem kakovosti vseskozi razvijali in dograjevali ter vanj začeli dodajati tudi posamezne zahteve modela poslovne odličnosti. Letos se pripravljamo na ponovno certifikacijsko presojo, kajti veljavnost certifikata ISO 9001 je tri leta, nato je potrebno sistem ponovno certificirati. Presoja bo v drugi polovici septembra.«

Dimnik, simbol Dravskega polja je padel

Talum – delniška družba

14. januarja 1998 smo Talum vpisali v sodni register kot delniško družbo, katere večinski lastnik je Eles, Elektro Slovenija. V devetdesetih letih 20. stoletja si je tovarna aluminija v Kidričevem v javnosti utrdila svoj ugled.

Časopis Aluminij (avgust 1998):

»V mesecu juniju je bila končana rekonstrukcija dodatnega prostora – merilnice – v Laboratoriju za meritve v DE Energetika. V novi merilnici je sedaj mogoče metrološko bolj ustrezno opravljati preglede dolžinskih meril, ki jih je v Talumu skupaj okoli 700. V prostoru je stalna temperatura $20^{\circ}\text{C} \pm 1$, kar je nujen pogoj za točnost etalonov in samih meril v procesu usmerjanja. S tem je bil storjen še en korak za boljše izpolnjevanje pogojev, ki jih predvideva standard ISO 9001 na področju obvladovanja merilne opreme.«

Časopis Aluminij (november 1999):

»Končno, bi lahko rekli, smo končali izgradnjo naprave za čiščenje plinov iz peči za žganje anod. S tem smo uresničili eno izmed poslednjih nalog, povezanih z varovanjem okolja ... Naprava bo 'lovila' in čistila predvsem plin fluor (v obliki HF). Postopek je enak kot pri napravi

za suho čiščenje plinov v elektrolizi C.«

Časopis Aluminij (julij 1999):

»V zadnjem tednu junija smo v livarni 2 začeli z uvajanjem proizvodnje novega premera drogov. Po začetnih nekajdnevni težavah je proizvodnja stekla, dosedanja Talumov prodajni program drogov premerov 178, 203 in 228 mm pa je tako bogatejši za premer 331 mm. Odločilna razloga za novi proizvod sta naraščajoče povpraševanje trga in pridobitev na kapaciteti hemogenizacijske peči.«

Časopis Aluminij (julij 1999):

»V livarni 3 je bila nameščena hidravlična stiskalnica z nazivom Tardis, ki s stiskanjem vroče žindre povzroči odtekanje dela tekočega aluminija in žindre, aluminij pa ponovno uporabimo v proizvodnji. Drugi del aluminija tvori zaščitno plast na steni posode in na ta način preprečuje odgorevanje aluminija oziroma siromašenje žindre. Ekonomski učinek je ugoden za Talum, saj poleg manjših izgub aluminija proizvedemo kakovostno žindro, dovolj privlačno za kupce.«

Katarina Djurica in mag. Danilo Toplek prejmeta certifikat ISO 9001.

Proizvodnja novega premera drogov

Zdravo Talum

16. Talumov dan za zdravje

FOTO: SRDAN MOHORIČ, ALEKSANDRA JELUŠIČ, DANICA HRNČIČ

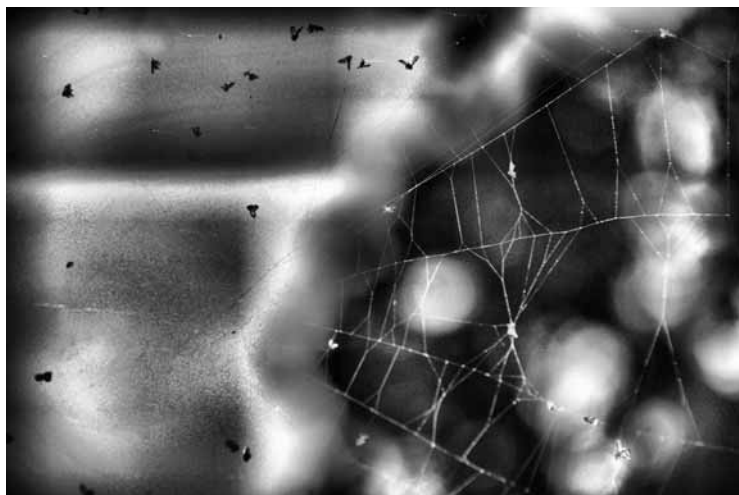

Balada o trobenti in oblaku

GREGOR JURKO

FOTO: ALEKSANDRA JELUŠIČ

Počasi smo zakorakali v turobne jesenske mesece, ko že vlečemo iz predalov toplejša oblačila, volno, gobeline in vzorce za pletenje, da ob steklenici gemaja in pletilkah laže prebrodimo dolge zimske dni. Poletje nam ni prizaneslo s padavinami, upajmo, da nam tudi zima ne bo. Jesen je sicer tisti čas v letu, ko v podjetju organiziramo kar nekaj manjših in večjih žurk, dve od teh že močno trkata na vrata – pred nami so namreč dnevi inovativnosti in okrogla obletnica podjetja, dva dogodka, ki sta povezana bolj, kot si mislimo.

Malo je takšnih, ki so v Talumu že od vsega začetka in bi letos novembra lahko praznovali diamantno poroko, torej 60 let, odkar so poročeni s tovarno. Vsi drugi, ki smo prišli kakšno leto ali dve kasneje, pa bi radi dočakali tudi dan, ko bomo v Panu skupaj z mamo in vsemi njenimi brhkimi, finančno neodvisnimi hčerami pihali 100 svečk. Vsekakor bi nam za to bila med prvimi hvaležna tudi državna pokojninska blagajna. 60 let je dolga doba, vmes je bilo kar nekaj recesij, preživeli smo socializem, demokracijo, kratko vojno, obiske politikov in poklicnih gasilcev, zgodile so se nam privatizacija, globalizacija in moderni-

zacija, pa smo še vseeno tukaj, bolj živi in bolj zdravi kot kdaj prej. Tudi zaradi dietnih, sadnih, toplih, hladnih malic, dezinficiranih prostorov, ustrezne varovalne opreme, izdelanih ocen tveganja, delujočih čistilnih naprav, rednih pregledov dimnih naprav, javljalnikov požara, svetlobnih in grelnih teles in gasilnih aparatov, atestiranih lestev in pregledanih kuhalnih plošč. Še strupeni klopi nam ne morejo do živega, obenem redno jahamo, plavamo, kolesarimo, sanitarna pa je za vse zaposlene takooo daleč, da se ti žile po kranjski klobasi enostavno ne morejo zamašiti, ko se vračaš na delovno mesto. Nič čudnega, da spada poklic menedžerja med zdravstveno bolj tvegane, ker se vsak do kranjske raje zapelje z avtom.

Vse naštetu pripomore, da se lahko pohvalimo z majhnim številom nezgod pri delu, izredni dogodki in incidenti so omejeni samo na sindikalne izlete in novoletne zabave, in če k temu dodamo še dejstvo, da je rujna kapljica na delovnem mestu prepovedana že vsaj od leta '91 ter da z rumenimi črtami odmerjen »prangerski« prostor za cigareto pred jedilnico kar sam kliče k temu, da nehaš kaditi, se nam življenjska doba drastično

dviguje. Hura, ambulanta je prazna, paciente sprejemamo tudi zunaj!

Prav nasprotno pa velja, če se osredotočimo na življenjsko dobo podjetij. Pred slabimi 100 leti je bila povprečna življenjska doba podjetja 67 let, danes je le še 15 let in pada, obenem pa na trgu ni nobenega spoštovanja do nas, očakov slovenske ekonomije, starostnikov v najlepših letih. Sedeža na avtobusu do okrogle stotke nam v prihodnje ne bo odstopil nihče, ampak si ga bomo morali izboriti sami. Kako? Da, z inovativnostjo, kreativnostjo, novimi idejami in kar je še teh obrabljenih fraz, ki pa na dolgi rok očitno delujejo. Če parafraziramo mojega ata, socialističnega kulaka: »Zdaj ko je svoboda, moramo biti še posebej inovativni.«

Tale daljši uvod v članek o kreativnosti nam je odnesel precej prostora, zato lahko sledijo samo še instant nasveti o tem, kako postati kreativen in inovativen v vsakdanjem življenju, kar pa gre z roko v roki s splošnimi predstavami o instant uspehu čez noč. Strokovnjaki pravijo, da lahko kreativnost prebudite, če spustite na plan otroka v sebi, poslušati morate svoj notranji jaz in ideje bodo prišle same. Razmišljati je treba zunaj okvirov (še posebej dobra metoda, ko se ne moreš spomniti dobrega naslova kolumne), stopiti je treba iz ustaljenih tirnic in ideje bodo prišle kar same od sebe. Inovatorje in kreatorje morata že sama po sebi voditi navdih in vizija, realisti pa verjamejo v proces majhnih korakov za velike spremembe. Z drugimi besedami: vsak posameznik naj svoje področje kar se da izpili in obrusi, zraven pa doda še kanček »vegete« – lastno idejo, ki njegov proces ali izdelek naredi še malo boljši, kot je bil včeraj. ▣

**Velika izbira trajnic,
okrasnih trav,
jesenski nasadkov,
mačeh in krizantem**

Zemlja za grobove,
dekorativno kamenje ...

02 7990 792

www.revital-vrtnarstvo.si

»Voda v kleti«

Vse pogostejša deževja in povečani vodotoki povzročajo, da kletne prostore hiš in stanovanj pogosto zalije voda. Škoda zaradi tega je lahko zelo velika.

Pri tovrstnih težavah je pomembno pravočasno ukrepanje, zato vam skupaj z brezžičnim protivlomnim sistemom ponujamo še detektor, ki sproži alarm zaradi nenadnega izliva ali pojava vode.

V družbi Vargas-Al, d. o. o., vam v akciji »Voda v kleti« za varnost doma po **35 evrov na mesec** ponujamo:

- profesionalno brezžično protivlomno centralo priznanega proizvajalca s štirimi senzorji gibanja in tipkovnico,
- žični detektor izliva ali pojava vode,
- notranjo sireno in daljinski upravljalnik,
- montažo, ki jo opravijo licencirani in usposobljeni varnostni tehniki,
- priklop sistema na lastni 24-urni dežurni center,
- 24-urno pripravljenost patrolj, ki intervenirajo na sproženi alarm.

Akcijaska cena velja le za fizične osebe ob sklenitvi pogodbe za 36 mesecev in velja do 1. 5. 2015. V ceno je vključen DDV.

Več na www.vargas-al.si.

